

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ชนชาติและเผ่าพันธุ์ต่างๆ อยู่รอดมาได้ถึงทุกวันนี้ เพราะคุณค่าอันเป็นพื้นฐานแห่งการดำรงชีวิตสามารถรักษาสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมกับผู้คนในสังคมเดียวกัน และกับสังคมอื่นๆ ความสมดุลดังกล่าวยังคงมีอยู่และถ่ายทอดสืบต่อกันมา แม้จะมีบางส่วนที่หายไป แต่ก็มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมาแทนที่ สิ่งใหม่และเก่าประสานกันเข้ากลายเป็นพลังที่นำชนชาติและเผ่าพันธุ์นั้นให้อยู่รอดได้จนถึงทุกวันนี้ เนื้อหาแห่งวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมานี้ คือ จิตวิญญาณแห่งบรรพบุรุษ คือภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในทุกส่วนของวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตไม่ว่าจะเป็นเรื่องนามธรรม หรือรูปธรรมไม่ว่าจะเป็นคติคำสอน พิธีกรรม หรือการทำมาหากิน (ปฐม นิคมานนท์, 2535 : 19-20)

วัฒนธรรมส่วนหนึ่งของมนุษย์ คือ งานศิลปหัตถกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต งานศิลปหัตถกรรมถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่มนุษย์ได้สร้างและประดิษฐ์ขึ้นมีวิวัฒนาการเรื่อยมา แนวคิดในการสร้างศิลปหัตถกรรมของมนุษย์ ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ต้นกำเนิดของงานศิลปหัตถกรรมน่าจะได้จากการที่มนุษย์ใช้มือดัดแปลงสิ่งที่มีในธรรมชาติให้มีรูปร่างผิดไปจากเดิมและให้มีความเหมาะสมในการใช้งาน ซึ่งพัฒนาขั้นตอนในการผลิตให้สูงขึ้น รวมเรียกว่า "งานศิลปหัตถกรรม" งานเหล่านี้ได้แก่ งานเครื่องปั้นดินเผา งานจักสาน ตลอดจนงานทอผ้า สิ่งเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน (local Wisdom) เพราะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นสิ่งดีงามของท้องถิ่น เป็นภูมิปัญญาที่สะสมกันมานับพันปี เป็นความสอดคล้องของขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อตามสภาพท้องถิ่น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2534 อ้างถึงในนิยม ออไอศุรีย์, 2538 : 3)

ศิลปะพื้นบ้านเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมร่วมกัน อาจทำเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน หรือสนองความเชื่อขนบประเพณี นอกจากนี้ศิลปะพื้นบ้านยังเกิดขึ้นเพื่อความบันเทิง สนุกสนานตามสภาพชีวิต และความนิยมของแต่ละท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าศิลปะพื้นบ้านสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยหรือสนองประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญมิได้สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของศิลปินเหมือนงานวิจิตรศิลป์ ดังนั้น ศิลปะพื้นบ้านจึงเป็นศิลปะของชุมชนที่

สมาชิกมีส่วนร่วมและมักเป็นไปตามความนิยม ขนบประเพณีของชุมชน และท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา แต่โบราณ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ , 2544 : 8)

แม้จะเป็นสังคมในระดับพื้นบ้าน ช่างฝีมือหรือช่างศิลป์พื้นบ้านที่มีชีวิตอยู่ภายใต้พัฒนาการของชุมชนใดๆ ก็ได้รับการเพาะบ่มกลมกลืนโดยวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ รูปลักษณ์ของศิลปะพื้นบ้านจึงสะท้อนถึงความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของชุมชนพื้นบ้านที่เขาอยู่อาศัย ศิลปะพื้นบ้านหรือหัตถกรรมพื้นบ้านจึงสะท้อนความเป็นพื้นบ้านพื้นถิ่น และมีความเป็นมาโดยกระบวนการพัฒนาของวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นๆ ด้วย (มโน พิสุทธิรัตนานนท์ , 2539 : 9)

นับตั้งแต่อดีตมา การดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชนย่อมต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวเพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มหรือสังคม จึงก่อให้เกิดความคิด ความเชื่อ ประเพณี ขนบธรรมเนียมแบบแผนต่างๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

กรมศิลปากร (2542 : 67) ได้จัดแบ่งขนบธรรมเนียมประเพณีไทยออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ประเพณีเฉพาะบุคคล ได้แก่ การเกิด การโกนจุก การหมั้น การแต่งงาน การตาย การบวช การขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญอายุ-การสะเดาะเคราะห์ การเสียผี ฯลฯ
2. ประเพณีส่วนรวม ได้แก่ ประเพณีทางศาสนาต่างๆ เช่นในศาสนาพุทธมีประเพณีทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน ประเพณีตรุษ-สงกรานต์ สารท ลอยกระทง ประเพณีวันเจี๋ยอื่นๆ ตามเทศกาล เช่นประเพณีแข่งเรือยาว ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีแห่ผีตาโชน ประเพณีชักพระ เป็นต้น งานพิธีต่างๆ ย่อมมีเครื่องใช้ประกอบพิธีกรรมซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเพณี และขาดไม่ได้ที่ต้องมีงานศิลปหัตถกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องไม่มากก็น้อย

การแหงหยวกนับว่าเป็นศิลปหัตถกรรม หรือศิลปะพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ในการประดับตกแต่งสิ่งของหรือสถานที่ซึ่งใช้ในงานพิธีต่างๆ เพื่อให้เกิดความสวยงามเป็นการชั่วคราว เช่น การตกแต่งปลับปลาที่ประทับชั่วคราว การตกแต่งเบญจารดน้ำในพิธีโกนจุก ทำบายศรีต้นในพิธีทำขวัญนาค ประดับจิตกาธานและเชิงตะกอนเผาศพ ประดับรถในงานแห่เทียนพรรษา แต่งขุ้มประตู่ และตกแต่งเรือพระในพิธีแห่พระ เป็นต้น (จุลทรรศน์ พยาฆรานนท์ , 2542 : 1165 ; ประดิษฐ์ ญะพุททะ, 2541 : 85 ; มโน พิสุทธิรัตนานนท์, 2539 : 49)

การแหงหยวก คือ การนำเอากาบกล้วยมาทำให้เป็นลวดลายแบบต่างๆ โดยวิธีแหงด้วยมีดแหงหยวกที่มี 2 คม ลวดลายที่ได้จากการแหงด้วยมีดได้แก่ ลายไทยแบบต่างๆ เช่น ลายกระจังพื้นสามลายพื้นห้า ลายแข่งสิงห์ ลายก้านขด ตลอดจนลายหน้ากระดานแบบต่างๆ เป็นต้น ช่างแหงหยวกจะแหงลายต่างๆ เป็นชุดแล้วนำไปประกอบเข้าด้วยกันตามส่วนต่างๆ ที่ต้องการใช้งาน

ตัวอย่างการแทงหยวกในการตกแต่งเบญจสำหรับรดน้ำในพิธีโกนจุก ตามที่ปรากฏในตำราทำขวัญของเก่า มีดังนี้

"บ้างจับเบญจขึ้นนอกชาน	เที่ยวกราบไหว้อ้อนวอนวาน
ที่เป็นช่างวัดต่างๆ มาหลายพวก	ทำแทงหยวกกระดาดแดงแสลงสอดรอง
เอามะละกอพักทองกองแกะเป็นลายนอก	ดอกไม้ใบก้านไพล์พลิกแพลง
ช่วยกันติดอย่างวางแย่งล้วนอย่างดี	เข้มขาบเขียวสีม่วงแดงดำ
ลายต่างๆ ช่างกระทำหัดถึงกัน	ถ้วนทุกชั้นสะอาดตาพื้นเบญจผ้าขาววง
ดูน่าชมทรงทั้งสามชั้นเชิงก็ผูกพันเป็นภูมิเขา	เป็นตรวยโตรก ชะโงกเง้าชะง่อนผา...."

(จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ , 2542 : 1165)

โดยปกติการแทงหยวกนั้นคนทั่วไปมักคิดว่าเป็นงานที่ใช้สำหรับพิธีศพเท่านั้น เนื่องจากไม่ค่อยเห็นการแทงหยวกในงานพิธีอื่นๆ กันมากนัก

การแทงหยวกในพิธีศพมีที่มาจากกรณีที่สมัยก่อน การปลงศพนิยมตั้งฉลองในตอนกลางคืนจะมีมหรสพฉลอง มีการจุดดอกไม้ไฟต่างๆ ซึ่งเป็นการจัดงานอย่างหนึ่งของไทยและเป็นการให้เป็นเกียรติแก่ผู้เสียชีวิต จึงมีการร่วมแรงร่วมใจกันทำตามแต่นัดแบบคนละไม้คนละมือ อันเป็นประเพณีไทยแท้แต่โบราณ งานเครื่องสดแทงหยวกนี้เป็นงานศิลปะที่ใช้ฝีมือประกวดประชันกันมาก ทำกันหามรุ่งหามค่ำ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันทำหรือร่วมแรงร่วมใจกันโดยเป็นการทำงานแข่งกับเวลาเนื่องจากวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีอายุการใช้งานที่สั้นนั่นเอง ผู้ที่เป็นช่างแทงหยวก ส่วนมากเป็นช่างเขียนและมีความชำนาญเป็นพิเศษในแบบอย่างและมีมือการแทงลวดลายให้สวยงาม ประณีต กลมกลืน และผสมผสานประดุกแกะออกจากพิมพ์เดียวกัน ซึ่งขั้นตอนทั้งหมดช่างจะต้องทำงานด้วยความรวดเร็วเป็นอย่างมาก

การตั้งเครื่องสดตามชนบททางงานมีถึงตอนกลางคืน มีการตั้งกระถางต้นไม้ กล่องกระจกมีรูปนกรูปเขามอ ต้นไม้เล็กๆ (เขามอ คือการจำลองภูเขาเล็กๆ ทำเป็นโตรกธารชะเง้อมเขาประกอบด้วยต้นไม้และหุ่นเล็กๆ ไปประดับตามข้างๆ ที่แทงหยวก ซึ่งการตั้งศพจะต้องมีการแทงหยวก แกะพักทองมันเทศ มะละกอดิบ ในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนได้กล่าวถึงงานศพนางวันทองว่า

"เครื่องศพตกแต่งอยู่ดาษดื่น	ที่ฟางพื้้นนั้นให้ผูกเป็นภูผา
ใครไม่รู้ดูเห็นเป็นศิลา	รจนาแยบคายระบายดี
เงื่อมเขาเง้าชะโงกเป็นโตรกธาร	มีเชิงขานสำหรับใส่กุฎีฤาษี
ตรงเหลี่ยมผาเมฆลาล้อมถึ	อสุรีขว้างขวานทะยานยัน....."

(เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ฉบับกรมศิลปากร , 2513 : 890)

ซึ่งเป็นการบรรยายการตั้งเครื่องสดเมรุที่เป็นเมรุยก เครื่องสดนั้นเป็นการแกะสลักฟักทอง มันเทศ มะละกอ สำหรับประดับเมรุเล็กที่ประกอบด้วยหยวกกล้วย (พิทักษ์ สายัณ , 2521 : 142)

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าศิลปะการแทงหยวกเป็นงานศิลปะพื้นบ้านที่มีความเป็นมาที่ยาวนาน ตลอดจนมีคุณค่าในฐานะที่เป็นตัวแทนแห่งวิถีชีวิตของสังคมไทยในอดีตที่มีชนบประเพณีเป็นพื้นฐานสำคัญเป็นที่ยึดเหนี่ยวให้สมาชิกในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บทบาทของการแทงหยวกจึงมิได้เป็นเพียงผลงานศิลปะที่งดงามอันเกิดจากฝีมือช่างผู้ชำนาญซึ่งสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่ยังเป็นคุณค่าอันเป็นตัวแทนทางความคิด ความเชื่อ ประเพณี ขนบธรรมเนียมแบบแผนต่างๆ ที่เป็นจิตวิญญาณของความเป็นไทย อันได้แก่ พฤติกรรมแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การนับญาติกันอย่างกว้างขวาง ทำให้มีธรรมเนียมที่เรียกว่าการ"ขอแรง" "เอาแรง" "ออกปาก" หรือ "ลงแขก" คือการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานดังเช่น การแทงหยวกที่กล่าวมาแล้ว จึงนับได้ว่าศิลปะการแทงหยวกเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ควรอนุรักษ์และถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้มีความรู้และซึมซับลักษณะนิสัยที่เป็นคุณค่าเหล่านี้ไว้มิให้สูญสลาย

ศิลปะการแทงหยวกเป็นศิลปะพื้นบ้านที่เก่าแก่ของจังหวัดเพชรบุรี (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537:43) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้เป็นเครื่องประดับในการฌาปนกิจศพ ประกอบกับค่านิยมในการใช้เครื่องสดในการประดับตกแต่งในวาระต่างๆ เช่น เครื่องสดประดับเมรุ บายศรี บวชนาค งานแต่งงานหรือแม้แต่เครื่องสดประดับตกแต่งเสาธงชาติทำให้สังคมให้ความสนใจกับศิลปะประเภทนี้มาก ขนาดผู้ไปร่วมงานต่างๆ ที่กล่าวมามีจุดประสงค์เพื่อชื่นชมผลงานศิลปะที่ใช้ประดับตกแต่งด้วยเสมอ (ดำรงคัพันธ์ อินฟ้าแสง , 2542 : 199 , 218)

การแทงหยวกในจังหวัดเพชรบุรีมีที่มาจากประเพณีงานศพหรือที่ชาวเมืองเพชรนิยมเรียกว่า "จุดศพ" นั้นนิยมการสร้างเมรุจำลองเผาศพ และการใช้โกศบรรจุศพซึ่งมีกันมาช้านานแล้ว อาจสืบเนื่องมาจากเพชรบุรีเป็นเมืองแห่งศิลปะการช่างสกุลช่างเพชรบุรีมีช่างฝีมือเยี่ยมหลายสาขา และคงจะมีช่างฝีมือประดิษฐ์เมรุในงานศพเจ้านายจนเป็นที่นิยมแพร่หลาย และเป็นแบบอย่างแก่ชนชั้นสูง คหบดีในเพชรบุรี ดังข้อสันนิษฐานของขุนชาญใช้จักรที่ว่าคงได้ตัวอย่างจากงานพระศพเจ้าฟ้าศรีศิลป์สมัยกรุงศรีอยุธยา และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 5 ตระกูลของเจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ (ตระกูลขุนนาค) ซึ่งเป็นราชินิกุลก็ได้ตั้งเมรุโกศศพจนแพร่หลายไปยังเจ้าคณะพระอริการ และฆราวาสเลียนแบบกันไป และอวดฝีมือช่างอีกประการหนึ่ง การประดับตกแต่งเมรุด้วยลวดลายต่างๆ ชาวเมืองเพชร

นิยมใช้ศิลปะการแทงหยวกกล้วยด้วยมิดให้มีลวดลายต่างๆ อย่างงดงามแล้วระบายสีให้ดูเด่น"
(สุขสมาน ยอดแก้ว , 2525 : 246-247)

ปัจจุบันชาวเพชรบุรีไม่สร้างเมรุจำลองที่ประดับด้วยการแทงหยวก เนื่องด้วยมีการสร้างเมรุสำเร็จรูปที่ประดับด้วยไม้อัดเขียนสีเป็นลวดลายต่างๆ แต่ก็พบว่ายังมีการแทงหยวกประดับเชิงตะกอนเผาศพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงการทำงานของช่างแทงหยวกซึ่งต้องปรับให้เข้ากับสภาพของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และแสดงถึงนัยยะว่าศิลปะการแทงหยวกกำลังถูกลดความสำคัญลงเรื่อยๆ ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากอาจส่งผลกระทบต่อศิลปะอันเก่าแก่ของเพชรบุรีแขนงนี้ต้องสูญสลายไปในอนาคตก็เป็นได้

สภาพปัจจุบันการแทงหยวกเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่กำลังจะเสื่อมสลาย เพราะความเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา และวัฒนธรรมของสังคม สาเหตุหนึ่งได้แก่ การที่ไม่มีผู้สนใจศึกษาเล่าเรียนและฝึกฝนการแทงหยวกจากช่างผู้ชำนาญ ซึ่งนับวันจะหาดูยากขึ้นทุกที (ป.มหาพันธ์ , 2540 : 2) อีกทั้งไม่สามารถเก็บผลงานการแทงหยวกไว้ได้นาน จึงขาดหลักฐานให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาแบบอย่าง วิชาความรู้จึงอยู่ที่ตัวของช่าง กล่าวได้ว่าการแทงหยวกเป็นมรดกของท้องถิ่นที่ยึดติดกับตัวบุคคลเป็นสำคัญเมื่อบุคคลผู้เป็นช่างเสียชีวิตลง วิชาความรู้ก็สูญหายตามไปด้วย เนื่องจากไม่นิยมบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์ สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้วิชาช่างต่างๆ ของไทยกำลังจะเสื่อมสูญไร้ผู้สืบทอดเป็นผลมาจาก ลักษณะการถ่ายทอดวิชาช่าง ซึ่งมักจะถ่ายทอดกันอยู่ในวงแคบๆ ด้วยการฝึกฝนสอนกันด้วยการปฏิบัติเป็นลูกมือช่างแบบค่อยเป็นค่อยไปไม่นิยมสอนด้วยตำรับตำราที่บ้านทึกลงได้อย่างมีระเบียบแบบแผน ดังนั้นวิชาช่างจำนวนมากจึงอยู่ในลักษณะที่นับวันแต่จะตีบตันจำนวนช่างลดลงเรื่อยๆ วิชาช่างใดที่ผู้เป็นช่างหวงมากๆวิชานั้นก็เลยสูญหายไปไม่มีผู้สืบทอด (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2523-2525 : 67)

สำหรับในสังคมไทยมีการสืบทอดวิชาความรู้ทางช่างในครอบครัวหรือตระกูลแต่มักจะเป็นในรูปแบบของความสมัครใจของบุตรหลานว่าต้องการจะเรียนรู้หรือยึดอาชีพตามบรรพบุรุษหรือไม่ มิได้มีประเพณีบังคับเข้มงวดเหมือนสังคมบางสังคม ดังนั้นจึงทำให้ตระกูลช่างฝีมือบางตระกูลต้องเล็กลงและสูญหายไปเป็นที่สุดเพราะขาดผู้สืบทอด (ปราณี วงษ์เทศ , 2527 : 21)

ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาของช่างไทยจะหมดคุณค่าหรือไร้ความหมาย แต่การถ่ายทอดภูมิปัญญาของช่างไทยกลับเป็นกระบวนการสำคัญในการดำรงอยู่ของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ดั่งที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538 :72) ได้กล่าวว่า "มนุษย์เราถูกบังคับให้มีการศึกษามาตั้งแต่สมัยหินแล้ว เพราะธรรมชาติของมนุษย์ล้วนๆไม่อำนวยความสะดวกให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ต้องอาศัย"วัฒนธรรม" เช่น การรู้จักรวมกลุ่มกัน รู้จักการสร้างเครื่องมือ รู้จักและปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม ฯลฯ จึงสามารถดำรงอยู่รอดมาได้จนทุกวันนี้"วัฒนธรรม"นี้สั่งสมได้และสร้างสรรค์ให้บังเอิญได้ ก็เพราะมนุษย์สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งได้ การถ่ายทอดดังกล่าว ก็คือ การศึกษานั่นเอง"

พระเทพเวที (อ้างถึงใน สุมน อมรวิวัฒน์ , 2537 : 23) กล่าวถึงความสำคัญของการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมว่า "วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรม ภูมิปัญญา ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาในสังคมนั้นๆ และวัฒนธรรมเป็นการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ภูมิธรรม ภูมิปัญญาทั้งหมดที่ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ อยู่รอดและเจริญสืบต่อมาได้ และเป็นอยู่อย่างที่เป็นในบัดนี้"

จึงกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมนั้นเป็นฐานของภูมิปัญญา ในขณะที่ภูมิปัญญามีกระบวนการที่เกิดจากการสืบทอดถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ แล้วพัฒนาเลือกสรรปรับปรุง องค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญที่สามารถแก้ไขปัญญาและพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยแล้วเกิดภูมิปัญญา(องค์ความรู้ใหม่)ที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด (กฤษณา วงษาสันต์ และคณะ , 2542 : 261)

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2534 : 111-115) ได้วิจัยเรื่อง "ภูมิปัญญาไทยด้านการศึกษา" พบว่าภูมิปัญญาการสอนแบบไทยโบราณซึ่งเป็นกระบวนการสังคมประกิต มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. วัด และบ้านเป็นแหล่งวิทยาการที่เด็กได้รับการศึกษาอบรม เจ้านาย พระสงฆ์ และผู้รู้ในศิลปะวิทยาการด้านต่างๆ ทำหน้าที่เป็นครูสอน กุลบุตรทั้งหลายจึงได้เรียนรู้จากแบบอย่างที่ครูปฏิบัติได้อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติเป็นแหล่งวิทยาการและสอดคล้องกลมกลืนกับวิถีชีวิต

2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนการสอน ครูมีเจตคติต่อตนเองที่ว่าเป็น "ผู้รู้" และ "ผู้ให้" ส่วนศิษย์มีเจตคติต่อตนเองว่าเป็น "ผู้รับความรู้" และเป็นความเมตตาของครูที่ครูได้ "ให้" ความรู้แก่ตน ศิษย์จึงบูชายกย่องครูและถือว่าเป็นหนี้บุญคุณ ซึ่งต้องมีความกตัญญูรู้คุณอย่างยิ่ง

บทบาทของครูในการสอนได้แก่ 1) การสั่ง 2) การบอก 3) การเตือน 4) การชี้แนะให้ปฏิบัติ 5) การฝึกฝน 6) การอบรมบ่มนิสัย

บทบาทของศิษย์ ได้แก่ 1) การตั้งใจรับคำสั่งสอน 2) การเชื่อฟัง 3) ความขยันพากเพียร 4) ความเอาใจใส่ 5) การเลียนแบบอย่างครู

ครูแต่ละคนมีศิษย์จำนวนน้อย ลักษณะการสอนจึงเป็นการสอนรายบุคคล ครูกับศิษย์จึงมีความรู้สึกใกล้ชิดกันประดุจพ่อกับลูก โดยที่ครูใช้วิธีการสอนคือ การฝึกหัด ฝึกปรือ ฝึกฝน หากศิษย์เรียนไม่ได้ตั้งใจก็ต้องมีการลงโทษด้วยการ “เคียว” และ “เข็น” จนศิษย์มีความคล่องและมีคุณลักษณะคือ มีความรู้แน่น แหม่นยำ ทำเป็น เห็นแบบอย่างที่ดี

3. ด้านสาระและกระบวนการเรียนรู้ จากการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย ได้แก่

- 5) เป็นกระบวนการบ่มเพาะ ชีตัมชัชลักษณะนิสัย
- 2) เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและศิลปะด้านต่างๆ
- 3) ให้วิชาความรู้ และฝึกปฏิบัติจนชำนาญ
- 4) เป็นการอบรมกิริยามารยาท
- 5) เป็นกระบวนการสร้างเสริมคุณธรรมและพัฒนาจิตใจ

4. แนวคิดทางการศึกษาที่ยังคงคุณค่าอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่

- 1) การผสมผสานเนื้อหาสาระการฝึกปฏิบัติ และวัฒนธรรม คุณธรรม
- 2) เน้นให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของ สิ่งแวดล้อม และประเพณี พิธีกรรมในท้องถิ่น
- 3) การเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างวิชาการ วิชาชีพ และศีลธรรมจรรยา
- 4) การฝึกฝนสนใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 5) การลงโทษทางกายและทางใจต้องใช้วิธีการ “ทำเมื่อจำเป็น ชีโทษให้เห็น เยือกเย็น

กรุณา” และลงโทษเพื่อเกิดประโยชน์แก่เด็กเท่านั้น

- 6) การปลูกฝังนิสัยและเจตคติที่ดีในการทำงาน

กล่าวได้ว่าการถ่ายทอดทางภูมิปัญญาซึ่งมีมาแต่โบราณเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการสอนวิชาความรู้ ความสามารถ อันถือว่าเป็น “ภูมิรู้” และการสอนคุณธรรม อันถือว่าเป็น “ภูมิธรรม” ซึ่งเป็นการสร้างคนให้มีความรู้และเชี่ยวชาญในวิชาชีพของตน มีคุณธรรม ตลอดจนคุณลักษณะที่เกื้อหนุนให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข

ถึงแม้ว่าวิกฤติด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้วัฒนธรรมการศึกษาของไทยต่างลดบทบาทจนทำให้ภูมิปัญญาหลายประเภทที่บรรพบุรุษในอดีตได้สั่งสมไว้ค่อยๆ สูญหายไปจากสังคมไทย แต่ก็มิได้

หมายความว่าภูมิปัญญาเหล่านั้นจะไร้ซึ่งความสำคัญและหมดความหมายลง ในทางกลับกันแล้ว ภูมิปัญญายังเป็นหนทางสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาวิกฤติในสังคมไทยให้ผ่านพ้นไปได้

ดังที่ธนาคารไทยพาณิชย์ (อ้างถึงในกฤษณา วิชาสันต์ และคณะ, 2542 : 260) ได้กล่าวว่าในช่วงที่สังคมไทยอยู่ในภาวะที่กำลังรับวัฒนธรรมจากภายนอก จนหลงลืมตัวตนและแก่นแท้ในความเป็นไทย ทำอย่างไรจึงจะสามารถชี้แนวทางความมั่นใจว่าจุดยืนของเรามาจากไหน รากเหง้าของความเป็นไทยเกิดจากสิ่งสมภูมิปัญญาของคนโบราณที่ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์การดำรงชีวิต จากประสบการณ์ของคนโบราณได้สร้างรูปแบบของวัฒนธรรมประเพณีที่สามารถรองรับการอยู่ร่วมกัน ในสังคมไทยมาได้เป็นอย่างดี เป็นปึกแผ่น เหล่านี้คือภูมิปัญญาไทยที่คนในปัจจุบันควรตระหนักถึงและได้เรียนรู้ด้วยความภาคภูมิใจและก้าวเดินหน้าต่อไปอย่างมั่นใจในชาติภูมิของตนเพราะวัฒนธรรมคือรากฐานของการพัฒนาสังคมอย่างมีระบบนำไปสู่ความก้าวหน้าของชาติบ้านเมืองในอนาคต

เสรี พงศ์พิศ(2543/15:31)กล่าวสนับสนุนว่า วิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดไม่ได้อยู่ที่ห้องเรียนเสมอไป แต่อยู่ที่การปฏิบัติเรียนรู้จากผู้ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นครูเป็นอาจารย์ ผู้รู้ในเรื่องต่างๆมีอยู่ทั่วไปแม้แต่คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านก็อาจเป็นผู้รู้จนเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้านได้

ไม่มีอะไรดีไปกว่าการกลับไปเรียนรู้จากอดีตเช่นเดียวกับที่ตะวันตกกลับไปศึกษาแนวคิดของนักปราชญ์ในอดีตของตนเอง โดยค้นหารากเหง้าค้นหาวิธีเรียนรู้ที่ทำให้คนเป็นคนมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงให้คนได้รอบรู้มากขึ้นเท่านั้น เพราะการเรียนรู้เช่นนี้เน้นที่รู้จักตนเอง รู้จักชุมชน ท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ รากเหง้า วิถีแห่งอดีตที่นำมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ให้คนสามารถอยู่ในชุมชนและในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีมีความภูมิใจและความสุข สรุปว่าการเรียนรู้เช่นนี้คือการเรียนรู้ที่เก่าแก่ ปู่ย่าตายายและบรรพบุรุษได้ถ่ายทอดความรู้ให้ลูกหลานสืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้ เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง การเรียนรู้ที่คู่คุณธรรม(เสรี พงศ์พิศ,2543/6:32)

การเรียนรู้ในวิถีชีวิตจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตเพราะแหล่งเรียนรู้มีอยู่ทั่วไปทั้งในครอบครัว ในชุมชน ในวัด ในธรรมชาติ การเรียนรู้จึงเกิดได้ทุกสถานที่ในชีวิต ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้จึงไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาเสมอไป(พจน์ เทียมศักดิ์,2543:52)

ความสำคัญดังกล่าวจึงก่อให้เกิดหลักสูตรท้องถิ่นและการปฏิรูปการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ในการกลืนโรงเรียนเข้าหาสังคมเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีชุมชนเป็นฐานแห่งการเรียนรู้อันไม่สิ้นสุด หรือที่เรียกว่า"สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต"โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับในเชิงพลวัตกับความคงอยู่ของชุมชนซึ่งเป็นประตูที่เปิดไปสู่การกลับมาของการ

ดำรงอยู่ทางวัฒนธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับท้องถิ่นนั้นทั้งระบบ ทั้งในส่วนของชีวิต ระบบนิเวศน์ ทางธรรมชาติ บริบททางวัฒนธรรมที่กินความถึงระบบคุณค่าและภูมิปัญญาที่แฝงเร้นอยู่ในงานซึ่งเป็นสมบัติของสังคมนั้นด้วย

ถึงแม้จะมีการขานรับแนวคิดที่กล่าวมาแล้วในวงกว้างแต่การไปสู่เป้าหมายดังกล่าวนับว่ายังประสบปัญหาในวิธีปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จอย่างแท้จริง ดังที่สำลี ทองทิว(2545:75-77)ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง"การพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยงานไม้แกะสลักและงานไม้สำหรับหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านถวายเป็น"ว่า งานอาชีพที่นักเรียนได้เรียนรู้ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง และที่สำคัญกว่านั้นคือการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการฝึกกระบวนการทำงานมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น แม้ในบางท้องถิ่นจะอ้างว่าได้มีการสนับสนุนให้ครูจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น แต่ผลก็คือมีการทำหลักสูตรท้องถิ่นที่ไม่ได้ใส่ใจวิญญาณที่แท้จริงซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ไม่ได้นำเอาตัวคุณค่าที่แฝงเร้นอยู่ใต้ดวงงานอาชีพนั้นๆออกมาด้วย ซึ่งสิ่งทีนำไปสู่เป้าหมายอย่างแท้จริงได้นั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องมีความละเอียดอ่อนต่อความสัมพันธ์ระหว่างงานอาชีพนั้นกับความเป็นมาเป็นไปของท้องถิ่นเป็นอย่างมาก กล่าวคือต้องมีความเข้าใจพลวัตทางวัฒนธรรมของงานอาชีพนั้น และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างงานศิลปะกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี การที่จะได้ข้อมูลด้านวัฒนธรรม คุณค่าและความเป็นพลวัตของงานศิลปะอย่างแท้จริงจะต้องมองโดยใช้มุมมองของชาวบ้านว่าคิดอย่างไร ให้ความหมายไว้อย่างไร มีความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีอะไรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงานนั้นบ้าง ซึ่งเป็นการมองในองค์รวม มองที่ระบบวิถีชีวิตและมองแบบเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวที่หล่อหลอมให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้งานศิลปะในแบบสังคมประกิต

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทสาร สีสลับและคณะ (2542 : 46) ที่กล่าวถึงปัญหาของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาว่าเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และชุมชน บางส่วนยังไม่เข้าใจใน 3 เรื่องที่ถือว่าสำคัญ คือ

1. ไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นและแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับที่จะได้ผลทางปฏิบัติ
2. ไม่เข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ไม่เข้าใจเนื้อหาความรู้ของผู้ทรงภูมิปัญญา หรือวิทยากรท้องถิ่นหรือวิทยากรภายนอก

ปัญหาดังกล่าวแสดงนัยว่าเรามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่ลึกซึ้งเพียงพอซึ่งอาจเป็นเพราะขาดความสนใจเกี่ยวกับระบบคุณค่าซึ่งเป็นส่วนที่เป็นนามธรรมทางวัฒนธรรม ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรมีการศึกษาค้นคว้าเรื่องการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาเกี่ยวกับศิลปกรรมพื้นบ้านอย่างละเอียดว่า ชาวบ้านมีวิธีการอย่างไร จึงสามารถสืบทอดและอนุรักษ์ให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้ ถึงแม้ว่าจะมีความเจริญทางเทคโนโลยีอันทำให้สภาพแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนไป ประชาชนในหมู่บ้านมีวิธีการอย่างไรในการแก้ปัญหาเหล่านี้ไม่ให้ศิลปกรรมพื้นบ้านสูญหายไป และยังคงรักษาคุณค่าของผลงานไว้ให้คงอยู่ ตลอดจนเป็นการเรียนรู้วิธีการของประชาชนชาวบ้านในการทำงานศิลปะของท้องถิ่น เผยแพร่ให้ชุมชนท้องถิ่นรู้ และสามารถสืบทอดผลงานอันแสดงถึงภูมิปัญญาความสามารถของชนรุ่นก่อนเพื่อถ่ายทอดเป็นมรดกแก่คนปัจจุบันให้สืบสานต่อไปในอนาคต อันเนื่องจากเป็นวัฒนธรรมของชาติที่ควรคงไว้เป็นเอกลักษณ์และมรดกของแผ่นดิน

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น"การแทงหยวก"ในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยมีแนวการค้นคว้าข้อมูลที่เป็นการศึกษาในแบบองค์รวม (Holistical Perspective) เพื่อการสร้างกรอบความคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ที่ให้ครอบคลุมถึงองค์ความรู้ในส่วนที่เป็นรูปธรรมและส่วนที่เป็นนามธรรมอันได้แก่ระบบคุณค่าต่างๆ ซึ่งประสานกลมกลืนเป็นสมดุลแห่งภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

กรอบความคิดที่เป็นประเด็นการวิจัยมีเหตุผลเชิงทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญและคุณค่าของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น"การแทงหยวก"ของสกุลช่างเมืองเพชรเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งในส่วนที่เป็นรูปธรรมอันได้แก่เทคนิควิทยาเชิงช่าง และส่วนที่เป็นนามธรรมซึ่งต้องผ่านกระบวนการซึมซับระบบคุณค่าต่างๆในวิถีแห่งชุมชนเข้าไปในตัวบุคคล ด้วยเหตุนี้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีนัยที่ครอบคลุมถึงการส่งต่อองค์ความรู้ซึ่งเป็นมรดกทางศิลปะของชุมชน แล้วยังเป็น การส่งต่อคุณค่าโดยรวมของภูมิปัญญาในงานศิลปะการแทงหยวกด้วย ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญและคุณค่าของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น"การแทงหยวก"ในจังหวัดเพชรบุรีจึงประกอบด้วย(1) ความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นอันได้แก่ เป็นวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดกัน

มานาน, การสามารถปรับตัวเข้ากับธรรมชาติ, เป็นองค์ความรู้ที่เลือกเฟ้นมาใช้ในชีวิตอย่างได้ผล, เชื่อมโยงประสบการณ์จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง, เป็นการเรียนรู้เชิงประจักษ์จากปัญหาต่างๆ, เป็นกรเรียนรู้แบบองค์รวม, เป็นการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง, สร้างความภาคภูมิใจ, ปรับประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้กับชีวิตอย่างเหมาะสม, สร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน, เปลี่ยนแปลงปรับปรนได้ตามยุคสมัย (ประเวศ วะสี, 2534; ไพพรรณ เกียรติโชติชัย, 2541; นันทสาร สีสลับและคณะ, 2541) 2) คุณค่าของศิลปะพื้นบ้านในฐานะที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นประกอบด้วย 2.1) การสืบทอดความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น 2.2) การปลูกฝังบุคลิกภาพและอารมณ์ 2.3) เกิดความผูกพันกับชุมชน 2.4) เกิดพฤติกรรมกรเรียนรู้ทางสังคม 2.5) สังคมภายนอกให้การยอมรับ (ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์, 2542) ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 ความสำคัญของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมีดังต่อไปนี้

1. เกิดวิถีกรเรียนรู้แบบซึมซับหล่อหลอม
2. เกิดผลเชิงพฤติกรรมในสุนทรียภาพของท้องถิ่น
3. มีความผูกพันในชุมชนและความใกล้ชิดในครอบครัว

1.2 คุณค่าของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. คุณค่าของวัฒนธรรมชาติและคุณูปการของชาติต่อชีวิตชุมชน
2. เป็นสัญลักษณ์ทางรูปธรรมแห่งความคิดความเชื่อของชุมชน 2.1) ความเชื่อในพิธีกรรม 2.2) ความเชื่อในสถานภาพทางสังคมของบุคคล 2.3) ความเชื่อใน กลุ่มช่างแทงหยวก
3. เป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น 3.1) มีประวัติความเป็นมา 3.2) มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น 3.3) การพัฒนาปรับตัวตามยุคสมัย
4. เป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น 4.1) เกิดผู้ทรงภูมิปัญญาหรือปราชญ์ท้องถิ่น 4.2) เกิดกิจกรรมทางสุนทรียะในวิถีชีวิต

2. การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยประเด็นย่อยๆดังต่อไปนี้

2.1 ความเป็นมาของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีมูลเหตุ 3 ประการคือ

- 2.2.2 ความต้องการที่จะรักษาและสืบทอดมรดกของท้องถิ่นอันเกิดจากเหตุจูงใจ 3 ประการดังนี้ (ปฐม นิคมานนท์, 2535; มล.สันติสุข กฤดากร, 2541) 1) เกิดความสนใจขึ้นด้วยตัวเอง 2) การสนับสนุนของผู้อื่น 3) มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการถ่ายทอด เรียนรู้

2.1.2 เกิดจากประสบการณ์จากความสัมพันธ์ในสังคมประเพณี ซึ่งวัฒนธรรมมีกระบวนการถ่ายทอดและการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญ การเรียนรู้จะผ่านกระบวนการถ่ายทอดในกลุ่มเครือญาติและการปฏิสัมพันธ์ในชุมชนโดยมีองค์วิธีการหรือกิจกรรมต่างๆเป็นสื่อในการถ่ายทอด ส่งผลให้เกิดการถ่ายทอดในรูปแบบต่างๆ (ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ , 2542) ความสัมพันธ์ในชุมชนดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ดังต่อไปนี้ 1) การใกล้ชิดและเคารพนับถือกันในกลุ่มช่าง 2) การร่วมกันทำงานในกลุ่มช่าง (สีลาภรณ์ นาคทรพร , 2539) 3) การซึมซับความรู้จากช่างอาวุโส

2.1.3 เกิดจากความภูมิใจในศิลปกรรมของท้องถิ่น ซึ่งมาจากทัศนคติที่ดีต่อวิชาช่างว่าเป็นมรดกทางศิลปะและเป็นความรู้ของชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีความเข้าใจในสิ่งที่ตนเรียนรู้จนเกิดเป็นสำนึกร่วมของชุมชนที่ตนมีความคุ้นเคยมาตั้งแต่อดีต เมื่อชุมชนเรียนรู้แล้วจึงสืบทอดความรู้ของตนเป็นกิจกรรมทางศิลปะ จนเกิดเป็นภูมิปัญญาของชุมชน (Intellectual Community) ที่สร้างคุณค่าและความหมายต่อตนเองจนรู้สึกภูมิใจและมีเกียรติภูมิแห่งตน(ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ , 2542)

2.2 กระบวนการถ่ายทอดแบ่งเป็น 2 ประเด็นคือ

2.2.1 ความพร้อมในกระบวนการถ่ายทอดมี 4 ประการคือ 1) คุณลักษณะของของครู 1.1) รอบรู้ลึกซึ้งและเชี่ยวชาญในสิ่งที่สอน 1.2) อุทิศใจคอ 1.3) จิตวิญญาณความเป็นครู (พรทิพย์ อินทวิโรทัย , 2539 ; สุมน อมรวิวัฒน์ , 2538) 1.4) คุณธรรมและจริยธรรม 2) คุณสมบัติของศิษย์มีดังนี้ 2.1) ความพร้อมแห่งวัย 2.2) นิสัยใจคอและอารมณ์ 2.3) พื้นฐานประสบการณ์เดิม 2.4) สำนึกแห่งความเป็นศิษย์ (วรวิทย์ องค์กรุทธรักษา , 2537 ; สัมฤทธิ์ ทองเดือน , 2537 ; สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ , 2538) 3) สถานที่ใช้ในการถ่ายทอด 4) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้สอน (ปฐม นิคมานนท์ , 2535)

2.2.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบด้วยการสอนและการเรียนรู้ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนคือ ครู , ผู้เรียน , สาร/เนื้อหา , วิธีการเรียนการสอน (ทีศนา แชนมณี , 2544)

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับบริบทการสอนแบบไทยซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ความเป็นปฐมนิยบุคคลของครู 2) วัตถุประสงค์การสอนมี 3 ประการคือ 2.1) การให้ความรู้ 2.2) การให้ฝึกปฏิบัติจนชำนาญ 2.3) การปลูกฝังความงดงามด้านจิตใจ 3) วิธีการสอนแบบไทย 4) กลอุบายในการกล่อมเกลาศิษย์ 5) คุณธรรมกับวิชาชีพเป็นสิ่งเดียวกัน 6) การประเมินผลแบบไทย (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ , 2541 ; สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ , 2538)

2.3 ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด ประกอบด้วยประเด็นต่อไปนี้

การเรียนการสอนทางด้านศิลปะ หรืองานช่างฝีมือในบริบทของสังคมไทย เป็นกระบวนการสอนที่มีลักษณะเด่นคือเป็นการสอนในวงศักระกูล ภายในครอบครัวจากเครือญาติซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อฝึกลูกหลานให้มาทำงานสืบทอดวิชาชีพของวงศ์ตระกูล ผลสำเร็จของการถ่ายทอดภูมิปัญญาในเชิงช่างของไทยจึงก่อให้เกิดผลด้านต่างๆคือ 1) เกิดช่างที่มีความรู้ควบคู่กับความชำนาญ เห็นคุณค่าตระหนักถึงความสำคัญในศิลปะของวงศ์ตระกูล 2) ได้ผู้มารับช่วงการทำงานสืบต่อจากบรรพบุรุษ 3) ได้รับการหล่อหลอมคุณธรรมการทำงาน และ 4) ได้รับการซึมซับ ข้อคิด คำสอน ปรัชญาที่แฝงในงานศิลปะ (สมน อมรวิวัฒน์ , 2534 ; ไพฑูรย์ สินลารัตน์ , 2541 ; ดวงเดือน พิศาลบุตร , 2528)

สรุปกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประการคือ

1. ความสำคัญ และคุณค่าของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1 ความสำคัญของการถ่ายทอด คือ 1) เกิดวิถีการเรียนรู้แบบซึมซับ หล่อหลอมทางวัฒนธรรม 2) เกิดผลเชิงพฤติกรรมในสุนทรีย์ภาพของท้องถิ่น 3) ก่อให้เกิดความผูกพันต่อชุมชน และความใกล้ชิดในครอบครัว

1.2 คุณค่าของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ 1) คุณค่าของวัฒนธรรมชาติ และคุณูปการของชาติต่อวิถีชีวิตชุมชน 2) เป็นสัญลักษณ์ทางรูปธรรมแห่งความคิดความเชื่อของชุมชน 3) เป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น 4) เป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น

2. การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย

2.1 ความเป็นมาของการถ่ายทอด

2.2 กระบวนการถ่ายทอด ประกอบด้วย 1) ความพร้อมในการถ่ายทอด 2) วิธีการถ่ายทอด 2.1) การให้ความรู้ 2.2) การให้การฝึกฝน 2.3) อุบายในการสอน 2.4) การประเมินผล

2.3. ผลที่เกิดจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) เกิดช่างที่มีความรู้ควบคู่กับความชำนาญ เห็นคุณค่า ตระหนักถึงความสำคัญในศิลปะของวงศ์ตระกูล 2) ได้ผู้มารับช่วงการทำงานสืบต่อจากบรรพบุรุษ 3) ได้รับการหล่อหลอมคุณธรรมการทำงาน และ 4) ได้รับการซึมซับข้อคิด คำสอน ปรัชญาที่แฝงในงานศิลปะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น "การแทงหยวก" ในจังหวัดเพชรบุรี ใน 2 ด้านคือ

1. ความสำคัญและคุณค่าของการถ่ายทอดการแทงหยวกสกุลช่างเมืองเพชร
2. การถ่ายทอดการแทงหยวกสกุลช่างเมืองเพชร

ขอบเขตของการวิจัย

1. สถานที่ในการวิจัย ได้แก่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ กลุ่มผู้ถ่ายทอด (ครูช่าง) กลุ่มผู้รับการถ่ายทอด (ศิษย์)
3. เป็นการศึกษาเฉพาะการถ่ายทอดในงานพิธีศพของชาวเพชรบุรี ในกลุ่มช่างของครูประสม สุสุทธิ ครูเลี่ยม เครื่องนาค และครูหอม วงษ์ทองดี

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาการแทงหยวกซึ่งเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีลักษณะการสืบทอดที่ยาวนาน การเรียนรู้ ฝึกฝน จึงเป็นไปในเชิงวัฒนธรรมจากรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ รุ่นลูก รุ่นหลาน (มโน พิสุทธิรัตนานนท์ , 2539 : 18) ประกอบกับกระบวนการถ่ายทอดที่ไม่มีแบบแผนแน่นอนตายตัว ไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการถ่ายทอดที่แน่นอนเหมือนการเรียนการสอนในชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ของการถ่ายทอดจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ ฝึกฝน และซึมซับจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ และเป็นกระบวนการที่ใช้เวลายาวนาน การสังเกตโดยใช้ระยะเวลาเพียงเดือน หรือปีเดียว จึงไม่เพียงพอที่จะสามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์นั้นๆ ผู้วิจัยจึงไม่สามารถสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้นๆ ได้ แต่ใช้วิธีสังเกตบุคคลิกท่าทีในปัจจุบันของบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ ประกอบการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเหตุนี้ การเก็บข้อมูลจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

คำจำกัดความในการวิจัย

การถ่ายทอด หมายถึง รูปแบบ วิธีการในการให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ อาจเป็นการสอนโดยตรงเช่นครูสอนศิษย์ พ่อสอนลูก หรือโดยทางอ้อมเช่น ครูพักลักจำ การสังเกตแล้วทำตาม การอ่านจากตำราหรือการลองผิดลองถูก ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งเป็นกระบวนการส่งต่อ ความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งซึ่งเป็นการถ่ายทอดและเรียนรู้ในวิถีชีวิตจริงภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ความสามารถของชาวบ้านที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งด้วยตนเองหรือจากผู้อื่น ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

การแทงหยวก หมายถึง ศิลปะที่ทำขึ้นเพื่อใช้ประดับเชิงตะกอนเมรุเผาศพ โดยใช้กาบกล้วยจากต้นกล้วยตานีเป็นวัสดุหลัก และใช้มีดแทงหยวกเป็นมีดที่มีลักษณะเล็กเรียวยาวแหลม มีความยาวประมาณ 4 นิ้วเป็นเครื่องมือ ขั้นตอนการแทงหยวกช่างจะนำกาบกล้วยมาซ้อนกัน 2 กาบ หรือ 3 กาบ แล้วแทงด้วยมีดแทงหยวกจนทะลุกาบกล้วยไปอีกด้านหนึ่ง แล้วบังคับมีดไปในทิศทางต่างๆให้เกิดลวดลาย ซึ่งเป็นลายไทยแบบต่างๆ เช่น ลายกระจังพื้นหนึ่ง พื้นสาม พื้นห้า แข็งสิงห์ กระจังรวน และลายหน้ากระดานแบบต่างๆ เมื่อแทงลายได้ตามที่ต้องการแล้วช่างจะนำหยวกที่แทงแล้วมารวมกันเป็นชุดคือเข้าชุดหยวกตามส่วนประกอบของเชิงตะกอน คือชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 ชั้นที่ 3 และเสา วิธีการเข้าชุดหยวกช่างจะนำตอกไม้ไผ่มาเย็บลายแต่ละกาบเข้าด้วยกันแล้วมัด เมื่อเข้าชุดหยวกครบแล้วจึงนำหยวกแต่ละชุดไปติดประกอบเข้ากับเชิงตะกอน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาข้อมูล และวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย
2. ศึกษาเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นทั่วไปในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะของความพอเพียงของข้อมูลที่จะได้รับ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ
 - 2.1) ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทั่วไปของจังหวัดเพชรบุรี
 - 2.2) ลักษณะทางบุคคลในการให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือผู้อาวุโสที่เป็นที่ยอมรับของชุมชนตลอดจนชาวบ้านทั่วไป เพื่อให้ได้คนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้รู้ (ครูช่าง) กลุ่มผู้รับการถ่ายทอด (ศิษย์)
2. กลุ่มตัวอย่างประชากร การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยให้ชาวบ้านช่วยกันระบุ

ชื่อผู้รู้ในชุมชนของเขา แล้วเอาชื่อที่ถูกระบุซ้ำกันบ่อยที่สุดมาเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดตัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (สุภางค์ จันทวานิช , 2537 : 80)

2.1) กลุ่มผู้ถ่ายทอด (ครูช่าง) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการแทงหยวกและมีผลงานเป็นที่ยอมรับของชุมชน

2.2) กลุ่มผู้รับการถ่ายทอด (ศิษย์) เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้ โดยอาศัยข้อมูลจากกลุ่มผู้รู้ที่ให้คำแนะนำผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดว่าเป็นใครอยู่ที่ไหนบ้าง เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ตามไปเก็บข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเบื้องต้น เป็นแบบสอบถามที่ส่งไปยังหน่วยราชการ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในชุมชน ตลอดจนชาวบ้าน เพื่อให้ระบุชื่อของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ได้แก่

1.1) กลุ่มผู้ถ่ายทอด(ครูช่าง)

1.2) กลุ่มผู้รับการถ่ายทอด(ศิษย์)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) เนื่องจากเรื่องที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่สนใจส่วนใหญ่เกิดจากประสบการณ์ที่สร้างสมมาอย่างยาวนาน ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง การสัมภาษณ์จึงเป็นเครื่องมือที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะนำข้อมูลความรู้จากบุคคลมาได้ โดยการสัมภาษณ์พูดคุย แสดงความคิดเห็น ทักสนคดี ได้มากกว่าเครื่องมือชนิดอื่น โดยสามารถแยกข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและอารมณ์ออกจากกันได้ ฉะนั้นจึงใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure information) ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้รับการถ่ายทอด โดยโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอนคือ 1) ความสำคัญและคุณค่าของการถ่ายทอด 1.1) ความสำคัญของการถ่ายทอด 1.2) คุณค่าของการถ่ายทอด 2) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.1) ความเป็นมาของการถ่ายทอด 2.2) กระบวนการถ่ายทอด 2.3) ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด

2.2) แบบสังเกต (Observation) โดยเลือกวิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เพื่อไม่ต้องทำให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกถูกรบกวนจากผู้สังเกต (สุภางค์ จันทวานิช , 2543 : 48) เพราะสามารถสังเกตพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ในสภาวะต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งกว่าข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่นๆ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ , 2524 : 60) โดยใช้แบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) ในการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็นได้ตามลักษณะสภาพความเป็นจริง ซึ่งบรรยายถึงสภาพแวดล้อม สถานที่ บุคคล และ

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงานทางหยวก พร้อมทั้งลงลักษณะบ่งชี้ (Index) ในจุดที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย บันทึกพร้อมข้อเสนอแนะในประเด็นที่น่าศึกษาเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยได้กำหนดเรื่องที่เกิดขึ้นเป็น 6 หน่วย คือ 1) การกระทำ 2) กิจกรรม 3) ความหมาย 4) การมีส่วนร่วม 5) ความสัมพันธ์ 6) สถานที่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

3.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย และจัดสร้างเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำปรับปรุงแล้วนำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทางมนุษยวิทยา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านท้องถิ่นของเพชรบุรี และผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตรตรวจสอบ และให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เครื่องมือวิจัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2) นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุง เรียบร้อยแล้วไปใช้เก็บข้อมูลจริง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึก เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีการรวบรวมข้อมูลเป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้า จึงจำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยในการบันทึกภาพและเสียง มีดังนี้ เครื่องถ่ายวีดิทัศน์ เครื่องถ่ายภาพเลนส์เดี่ยว เครื่องบันทึกเสียง (Cassette tape Recorder)

ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล

1. สัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของจังหวัดเพชรบุรีในด้านภูมิศาสตร์ สภาพสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนสถิติการเกษตรในงานพิธีต่างๆ

2. สัมภาษณ์และรวบรวมชื่อ และที่อยู่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยส่งแบบสอบถามเบื้องต้นให้หน่วยราชการ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสตลอดจนชาวบ้านระบुरายชื่อ คัดเลือกรายชื่อพร้อมที่อยู่ของผู้ที่ถูกระบุถึงซ้ำๆ กัน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

การตรวจสอบข้อมูล

1. ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล โดยพิจารณาความครบถ้วนในแต่ละด้านหรือแต่ละลักษณะย่อย ถ้าพบว่ายังไม่ครบถ้วนก็ต้องไปเก็บเพิ่มเติมให้ครบ

2. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้และความตรงของข้อมูล โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน (สุภาวงศ์ จันทวานิช , 2543 : 130) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูลนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการโดยการสัมภาษณ์

แหล่งข้อมูลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) หลายคนเพื่อเปรียบเทียบคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละคนว่าสอดคล้องกันหรือไม่ การถามซ้ำในประเด็นเดียวกันเพื่อให้แหล่งข้อมูลยืนยันในคำตอบเดิม และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับข้อมูลที่ได้จากวิธีการสังเกต และข้อมูลด้านเอกสาร แล้วจึงนำข้อมูลนั้นมาเป็นข้อสรุปเพื่อเขียนวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ขั้นตอน คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลระดับปัจเจก โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้รู้ ผู้รับการถ่ายทอดนำมาสรุปข้อความของแต่ละบุคคล รวบรวมจัดหมวดหมู่ ทำความเข้าใจและอธิบายตามประเด็นศึกษา

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) คือวิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมอันนำไปสู่การสร้างข้อสรุปในเชิงนามธรรม (สุภางค์ จันทวานิช , 2543 : 131) โดยการนำข้อมูลที่จำแนกและจัดหมวดหมู่เรียบร้อยแล้วในแต่ละบุคคลมาวิเคราะห์ ตีความหมาย อธิบายลักษณะความสัมพันธ์เชื่อมโยงในประเด็นต่างๆ ในภาพรวม และหาข้อสรุปทั้งที่เป็นส่วนร่วมกันและส่วนที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น"การแทงหยวก" ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ความสำคัญและคุณค่าของการถ่ายทอด 2) การถ่ายทอด 2.1) ความเป็นมาของการถ่ายทอด 2.2) กระบวนการถ่ายทอด 2.3) ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด

3. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัยเสนอในรูปแบบพรรณนาความ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการแทงหยวก ตลอดจนทราบถึงปัจจัยต่างๆ และสาเหตุของการสืบทอดศิลปะการแทงหยวกจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในภาพรวม อันได้แก่ 1) สาเหตุของการถ่ายทอดความรู้ของช่างไทย 2) การถ่ายทอดความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาด้านการสอนของครูช่าง 3) ผลของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบุคคล องค์กร หรือสถาบันการศึกษาที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริม เผยแพร่ ตลอดจนพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นต่อไปในอนาคต จากความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของการถ่ายทอดความรู้ของช่างไทยคือ 1) ด้านความสำคัญ และคุณค่าของศิลปะที่เป็นภูมิ

ปัญญาของเมืองเพชร 2) ด้านองค์ความรู้ในเรื่องประวัติความเป็นมา วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือช่าง ขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงาน และรูปแบบลวดลายของผลงานแทงหยวกเมืองเพชร 5) ด้านคติธรรมของช่างแทงหยวก และคำสอน ปรัชญาที่แฝงในผลงานแทงหยวกเมืองเพชร

3. เป็นการจรรโรงเรียนศิลปะการแทงหยวกเมืองเพชรไว้ไม่ให้สูญหาย โดยการ

3.1 มีแหล่งข้อมูลให้คนทั่วไปได้ศึกษาค้นคว้า

3.2 เป็นการจุดกระแสแห่งการศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ค้ำนึ่งถึงระบบคุณค่าอันเป็นจิตวิญญาณ (Spirit) ของงานศิลปะแต่ละประเภทควบคู่ไปกับการความรู้ที่เป็นรูปธรรม